

Domaći izvori statističkih podataka relevantnih za područje socijalne politike

UDK: 311.312:364.01

Poznavanje aktualnog »stanja na terenu« uvjet je kvalitetnih javnih, pa tako i socijalnih, politika. Jedan od najvažnijih načina na koji je moguće steći uvid u raširenost i distribuciju socijalnih rizika, kao i institucionalnih napora usmjerenih njihovom prevladavanju jest kroz standardizirane statističke pokazatelje.

Zakonom o službenoj statistici (NN, broj 103/03) i Programom statističkih istraživanja Republike Hrvatske¹ određene su institucije koje redovno i na konzistentan način pružaju pregled podataka iz svojih domena. Upravo ova odlika službenih statističkih podataka omogućuje analitički uvid u kretanje pojava kroz vrijeme (trendove) te usporedbe između pojedinih lokaliteta i država.²

Dok su nekada ovi podaci bili tiskani u malom broju primjeraka i teško dostupni, od kasnih 1990-ih, sve su se više počeli objavljivati i na Internetu, gdje su svim potencijalnim korisnicima lako dostupni. Stoga ćemo u ovom prilogu ukratko predstaviti obim, sadržaj, periodiku i izdavače statističkih podataka relevantnih za područje socijalne politike u Hrvatskoj.

Za korektnu primjenu i interpretaciju statističkih podataka, osim prikupljanja samih brojki, vrlo je važno **konzultirati definicije i metodologiju prikupljanja** koji se u pravilu nalaze u samim publikacijama.

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU (www.dzs.hr)

Državni zavod za statistiku (DZS) središnji je nositelj službenih statistika te institucija koja prikuplja i publicira najveći dio statistika, pa tako i onih relevantnih za područje socijalne politike. Sve publikacije DZS-a, osim statističkih izvješća, unazad nekoliko godina objavljuju se i na mrežnim stranicama.

Popis stanovništva

Iako se provodi tek svako desetljeće, Popis stanovništva pruža širok skup **demografskih, ekonomskih, obrazovnih i socijalnih podataka** koji se odnose na cijelu **populaciju zemlje**. Popisni podaci iz 2001. godine dostupni su na mrežnim stranicama DZS-a u vidu više od sedamdeset iscrpnih tablica i grafikona. Osim usporedivosti, posebna prednost popisnih podataka je u tome što je oko polovice indikatora dostupno ne samo za **županije**, već i na razini **gradova i općina**.

Statistički ljetopis

Statistički ljetopis je temeljna publikacija DZS-a koja daje sveobuhvatan prikaz najvažnijih službenih statističkih podataka za Republiku Hrvatsku. Sadrži i pregled osnovnih podataka na razini županija te

---

¹ Zadnji aktualni program statističkih aktivnosti donesen je 2005. godine – Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2004.-2007. (NN, broj 28/05).

² Usporedba država je valjana samo ukoliko su indikatori koji se uspoređuju ujednačeni, odnosno u skladu s međunarodnim standardima.

međunarodni pregled. Podaci su iskazani u serijama od nekoliko godina (najčešće pet). Ljetopis donosi podatke s malom zadržkom, najsvježiji podaci u izdanju za pojedinu godinu odnose se na prethodnu godinu (npr. u Statističkom ljetopisu 2007. mogu se pronaći podaci do 2006. godine, ali ne i za 2007. godinu).

Poglavlja relevantna za područje socijalne politike su: **stanovništvo, zaposlenost, plaće i troškovi rada, nezaposlenost, osobna potrošnja, obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalna skrb, zdravstveno osiguranje i mirovinsko osiguranje.**

Statističke informacije

Statističke informacije sadrže sažet pregled godišnjih podataka za Republiku Hrvatsku, županijski pregled te kratak međunarodni pregled. Podaci su dani u trogodišnjim serijama.

Žene i muškarci u Hrvatskoj

Publikacija »Žene i muškarci u Hrvatskoj« pruža pregled statističkih pokazatelja po spolu u cilju prikazivanja položaja

žena i muškaraca. Sastoji se od sljedećih poglavlja: **stanovništvo, zdravstvo, obrazovanje, zaposlenost i plaće, socijalna skrb i mirovine, pravosuđe te politička vlast.** Sadrži tablične i grafičke prikaze bez dodatnih analiza. Osim apsolutnih podataka prikazanih po spolu, dana je i spolna raspodjela u postocima kojom se izravno prati položaj žena i muškaraca.

Mjesečno statističko izvješće

Mjesečno statističko izvješće sadrži godišnje i mjesečne statističke podatke o gospodarskim i drugim kretanjima u Republici Hrvatskoj. Obuhvaća i podatke drugih institucija koje su uključene u sustav statističkih istraživanja: Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Hrvatske narodne banke i Ministarstva unutarnjih poslova.

Izvješće sadrži podatke u petogodišnjim ili trogodišnjim serijama. Za posljednje tri godine podaci su prikazani i po mjesecima, a za neke službe za posljednji mjesec.

Tablica 1.
Kalendar publikacija DZS-a

Naziv	Izlazi	Godišnje brojeva	Dostupno na Internetu od
Statistički ljetopis	siječanj tekuće godine za prethodnu godinu (npr. Ljetopis za 2007. godinu izlazi u siječnju 2008.)	1	2003.
Statističke informacije	krajem godine za prethodnu godinu	1	2005.
Žene i muškarci u Hrvatskoj	krajem godine za prethodnu godinu	1	2006.
Mjesečno statističko izvješće	oko 20. u mjesecu za prethodni mjesec, sadrži podatke 1-2 mjeseca unazad (npr. izdanje za 12. mjesec izlazi oko 20.1., a mjesečni prikazani podaci dosižu do 11. ili 10. mjeseca)	12	broja 1. 2007.

Izvor: DZS, 2008.

Priopćenja

Priopćenja DZS-a su kratke i brze statističke informacije koje izlaze prema periodičnosti provođenja statističkih istraži-

vanja (mjesečno, tromjesečno, polugodišnje i godišnje). Priopćenje izlazi nekoliko dana nakon obrade rezultata pojedinoga statističkog istraživanja. Godišnje se objavi oko 420 brojeva.

Tablica 2.

Priopćenja relevantna za područje socijalne politike

Područje	Naziv	Izlazi	Godišnje brojeva	Dostupno na Internetu
Stanovništvo	Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske	srpanj	1	2001.
	Migracija stanovništva Republike Hrvatske	lipanj	1	2003.
	Umrli u prometnim nesrećama	srpanj	1	2006.
	Procjena stanovništva Republike Hrvatske	rujan	1	2008.
Obrazovanje, istraživanje i razvoj, kultura i socijalna skrb	Nastavnici i suradnici u nastavi na visokim učilištima	veljača	1	2006.
	Osnovne škole	travanj	1	2006.
	Srednje škole	travanj	1	2005.
	Doktori znanosti	svibanj	1	2005.
	Magistri znanosti i magistri	lipanj	1	2004.
	Studenti koji su diplomirali na stručnom i sveučilišnom studiju	lipanj	1	2004.
	Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij	lipanj	1	2002.
	Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja	ožujak	1	2006.
	Učenički i studentski domovi	srpanj	1	2006.
	Studenti upisani na magistarski studij ili poslijediplomski specijalistički studij	studeni	1	2006.
	Doktorandi – osobe u postupku stjecanja doktorata znanosti	listopad	1	2006.
	Korisnici i usluge socijalne skrbi	kolovoz	1	2006.
	Ustanove socijalne skrbi za djecu, mladež i odrasle	kolovoz	1	2007.

Područje	Naziv	Izlazi	Godišnje brojeva	Dostupno na Internetu
Zaposlenost i plaće	Prosječna neto i bruto plaća, stopa registrirane nezaposlenosti (prvi rezultati)	22. u mjesecu	12	2008.
	Prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zaposlenih	29. u mjesecu	12	2001.
	Prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih	29. u mjesecu	12	2001.
	Prosječne mjesečne isplaćene neto plaće zaposlenih po obračunskim razdobljima	kolovoz, studeni, veljača	3	2003.
	Prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih po obračunskim razdobljima	kolovoz, studeni, veljača	3	2003.
	Prosječne mjesečne isplaćene plaće po satu zaposlenih u pravnim osobama	29. u mjesecu	12	2004.
	Prosječne mjesečne bruto i neto plaće zaposlenih po spolu	ožujak	1	2005.
	Prosječne mjesečne isplaćene neto i bruto plaće prema stupnju stručne spreme i po djelatnostima	ožujak	1	2006.
	Zaposleni prema djelatnostima	29. u mjesecu	12	2001.
	Zaposleni u obrtu i djelatnostima slobodnih profesija	svibanj, kolovoz, studeni, veljača	4	2005.
	Zaposleni prema spolu i djelatnostima	ožujak (stanje 31. ožujka), travanj (konačni podaci)	1	2003.
	Zaposleni po područjima djelatnosti i županijama	ožujak	1	2006.
	Struktura zaposlenih prema visini prosječne isplaćene neto plaće i djelatnostima	ožujak	1	2001.
Nacionalni računi	Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj	srpanj, studeni, siječanj, svibanj	4	2001.
	Procjena tromjesečnog obračuna bruto domaćeg proizvoda	lipanj, rujanj, prosinac, ožujak	4	2001.
Osobna potrošnja	Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku i županije	veljača	1	2006.
	Osnovne karakteristike potrošnje i primanja kućanstava	lipanj	1	2002.
	Pokazatelji siromaštva	rujan	1	2004.

Izvor: DZS, 2008.

Statistička izvješća

Statistička izvješća sadrže **detaljne podatke** iz raznih područja statističkih istraživanja. Ovdje se mogu pronaći mnogi prikazi i podaci koji se ne nalaze u ljet-

pisima, priopćenjima ili drugim publikacijama dostupnim na Internetu. Također, razina prikaza podataka je često detaljnija, odnosno pruža prikaz na razini županija, gradova i općina.

Tablica 3.

Statistička izvješća relevantna za područje socijalne politike

Područje	Naziv	Izlazi	Godišnje brojeva
Stanovništvo	Prirodno kretanje stanovništva	prosinac	1
	Razvedeni brakovi	prosinac	1
Obrazovanje, istraživanje i razvoj, kultura i socijalna skrb	Osnovne škole i dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja	siječanj	1
	Srednje škole i učenički domovi	studeni	1
	Visoko obrazovanje	veljača	1
	Studenti	svibanj	1
Zaposlenost i plaće	Zaposlenost i plaće	srpanj	1
	Rezultati Ankete o radnoj snazi	veljača	1
Osobna potrošnja	Rezultati Ankete o potrošnji kućanstava	siječanj	1

Izvor: DZS, 2008.

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE (www.hzz.hr)

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) zadužen je za administrativno praćenje nezaposlenosti i zapošljavanja. Također pruža informacije o sustavu zapošljavanja i korištenju programa zapošljavanja.

Statistički podaci

(<http://www.hzz.hr/default.aspx?id=4137>)

Statistički su podaci baza s podacima koja daje uvid u mjesečne ili godišnje serije podataka. Iako se pojedini indikatori prate još od 1952. godine, većina je vremenskih serija dostupna od 1990. godine, u obliku šezdesetak redovito ažuriranih tablica ili grafikona (sve u priručnom .xls formatu). Sadrži podatke o **registriranoj**

nezaposlenosti, novoprijavljenim nezaposlenim osobama, zapošljavanju, prijavljenim slobodnim radnim mjestima i korisnicima novčane naknade. Većina je podataka iskazana na nacionalnoj razini i predstavljena **prema spolu, dobi, razini obrazovanja, prethodnom radnom iskustvu te području djelatnosti i zanimanju.** Podaci po županijama također su relativno izdašni, ali prikazani prema manje kriterija. Na razini općina i gradova dostupni su tek temeljni podaci o nezaposlenosti po dobi, spolu i razini obrazovanja.

Mjesečni statistički bilten

Mjesečni statističke bilten na sustavan i vizualno atraktivniji način predstavlja većinu informacija dostupnih preko tablica i grafikona »Statističkih podataka«, uz uvodno priopćenje o kretanju na tržištu rada u danom mjesecu.

Godišnjak Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Godišnjak Hrvatskog zavoda za zapošljavanje pruža **pregled djelatnosti HZZ-a** te godišnjih kretanja u području nezaposlenosti i zapošljavanja. Godišnjak obuhvaća sljedeća područja: **osnovna makroekonomska kretanja s posebnim osvrtom na zaposlenost, zatim kretanje i strukturu nezaposlenosti, potražnju radne snage i zapošljavanje osoba u zemlji i inozemstvu, aktivnosti Zavoda vezane za pripremu nezaposlenih osoba za zapošljavanje, provođenje programa aktiv-**

ne politike zapošljavanja i projekata uz potporu međunarodne zajednice te **materijalno osiguranje nezaposlenih osoba**. Uključuje i brojne tablice s podacima HZZ-a, većinom identične onima dostupnima pod »Statistički podaci«.

Analitički bilten

Analitički bilten sadrži **tematski usmjerene prikaze i analize podataka** o hrvatskom tržištu rada i politikama zapošljavanja, većinom zasnovane na bazama podataka i redovnim istraživanjima HZZ-a.

Tablica 4.
Kalendar publikacija HZZ-a

Naziv	Izlazi	Godišnje brojeva	Dostupno na Internetu od
Mjesečni statistički bilten	oko 15. u mjesecu za prethodni mjesec	12	2006.
Godišnjak Hrvatskog zavoda za zapošljavanje	sredinom godine za prethodnu godinu	1	2005.
Analitički bilten	tromjesečno	4	4. broja 2000.

Izvor: HZZ, 2008.

HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE (www.mirovinsko.hr)

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) zadužen je za prikupljanje podataka i vođenje evidencija o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa, korisnicima prava iz mirovinskog osiguranja te korisnicima prava doplatka za djecu.

Statističke informacije

Bilten HZMO-a »Statističke informacije« sadrži statističke podatke iz područja mirovinskog osiguranja i doplatka za djecu. U prvom dijelu daje **pregled podataka o osiguranicima u obveznom mirovinskom osiguranju** na temelju generacijske soli-

darnosti prema godinama, osnovama osiguranja, spolu, djelatnostima, županijama i područnim službama Zavoda. Nadalje, daje pregled **korisnika prava iz mirovinskog osiguranja** prema godinama i osnovama osiguranja (uključivši i pregled korisnika koji su mirovinu ostvarili po povoljnijim uvjetima), prosječnoj mirovini, vrstama i iznosima mirovina, prosječnom mirovinskom stažu, prosječnoj dobi korisnika mirovina te pregled broja korisnika po područnim službama Zavoda i županijama. U dijelu o doplatku za djecu dani su osnovni **podaci o broju korisnika doplatka za djecu**, broju djece te prosječnim mjesečnim iznosima doplatka za djecu.

Bilten uglavnom sadrži podatke za posljednji mjesec (rjeđe za posljednja tri mjesec-

ca). Neki su podaci dostupni u trogodišnjim serijama, a neki u serijama od 1991. godine pa do danas.

Bilten izlazi **tromjesečno** (do 8. broja 2003. godine izlazio je kao mjesečnik) te se godišnje izdaju 4 broja. Na Internetu je dostupan od 1. broja 2003. godine.

Statistički podaci

(<http://www.mirovinsko.hr/default.asp?ID=166>)

Statistički podaci sadrže bazu s podacima koja daje prikaz mjesečnih, godišnjih i višegodišnjih³ serija podataka dostupnih od prosinca 2001. godine. Sadrži podatke **o broju korisnika mirovina prema vrstama i prosječnim iznosima mirovina te broju korisnika doplatka za djecu, broju djece i utrošenim mjesečnim sredstvima za tu namjenu.**

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO (www.hzjz.hr)

U nadležnosti je Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (HZJZ) prikupljanje i analiziranje podataka vezanih uz uvid u zdravstveno stanje stanovništva, stanje okoliša te organizaciju, funkcioniranje i korištenje zdravstvenih službi.

Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis

Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis je najveća godišnja publikacija HZJZ-a koja sadrži najvažnije podatke i pokazatelje **o radu zdravstvenih službi u sustavu zdravstva**, kao i pokazatelje **o zdravstvenom stanju** hrvatske populacije i odabranih populacijskih skupina. Sadrži i prikaz nekih indikatora (usporedno s izabranim europskim zemljama) prema metodologiji Svjetske zdravstvene organizacije te prikaz osnovnih demografskih kretanja. Dok je većina podataka prikazana za razdoblje od jedne godine, velik je broj podataka dan i u desetogodišnjim serijama, te u serijama od 1980. godine pa do danas. Za osnovne je podatke dan pregled i po županijama.

Ljetopis izlazi jednom godišnje, u pravilu u studenom tekuće godine za prethodnu godinu (npr. u studenom 2007. godine izašao je Ljetopis za 2006. godinu). Na Internetu je dostupan od 2005. godine.

Uz Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis HZJZ izdaje i druga godišnja izvješća prikazana u tablici 5. U izvješćima su dani detaljniji godišnji i višegodišnji podaci (često u odnosu na socio-ekonomske značajke liječenih osoba) vezani uz pojedino područje.

³ Godišnji i višegodišnji podaci ne ažuriraju se od 2003. godine.

Tablica 5.
Godišnja izvješća HZJZ-a relevantna za područje socijalne politike

Naziv	Izlazi*	Godišnje brojeva	Dostupno na Internetu od
Prirodno kretanje u Hrvatskoj	listopad tekuće godine za prethodnu godinu**	1	2004.
Izvješće o umrlim osobama u Hrvatskoj	kolovoz tekuće godine za prethodnu godinu	1	2004.
Izvješće o porodima u zdravstvenim ustanovama Hrvatske	kolovoz tekuće godine za prethodnu godinu	1	1999.
Dojenačke smrti u Hrvatskoj	listopad tekuće godine za prethodnu godinu	1	2005.
Izvješće o prekidima trudnoće u zdravstvenim ustanovama Hrvatske	studenj tekuće godine za prethodnu godinu	1	2000.
Profesionalne bolesti u Hrvatskoj	listopad tekuće godine za prethodnu godinu	1	1999.
Ozljede na radu u Hrvatskoj	rujan tekuće godine za prethodnu godinu	1	1999.
Izvješće o osobama liječenim zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj	lipanj tekuće godine za prethodnu godinu	1	1999.

* Moguća su odstupanja u periodici izlaženja navedenih publikacija.

**Npr. u listopadu 2007. godine izlazi publikacija Prirodno kretanje u Hrvatskoj koja sadrži podatke za 2006. godinu.

Izvor: HZJZ, 2008.

MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI (www.mzss.hr)

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi zaduženo je za prikupljanje i analiziranje podataka o korisnicima, utrošenim sredstvima te primijenjenim oblicima zaštite u sustavu socijalne skrbi.

Statistički podaci

(http://www.mzss.hr/hr/zdravstvo_i_socijalna_skrb/socijalna_skrb/statisticka_izvjesca)

Ovdje se nalaze datoteke s podacima (u tabličnom .xls formatu) koje daju uvid u mjesečna, dvomjesečna i godišnja izvješća

o korisnicima i pomoćima u sustavu socijalne skrbi. Dostupna su sljedeća godišnja statistička izvješća:

- **Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj** – detaljan pregled broja korisnika i pomoći u sustavu socijalne skrbi po županijama i nadležnostima centara za socijalnu skrb, obuhvaćenosti stanovništva pomoći za uzdržavanje (odnosno stalnom pomoći), poduzetih mjera obiteljsko-pravne zaštite, zaštite osoba s invaliditetom te djece i mladeži

s poremećajima u ponašanju, kao i prikaz izdataka sustava

- **Godišnje statističko izvješće o zaposlenicima u ustanovama socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj** – detaljan pregled zaposlenih u centrima za socijalnu skrb i domovima socijalne skrbi po županijama te prema zanimanju, vrsti radnog odnosa i spolu
- **Godišnje statističko izvješće o domovima i korisnicima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj** – detaljan pregled broja mjesta u domovima socijalne skrbi i zahtjeva za smještaj, broja korisnika po dobi, spolu, izvorima plaćanja usluge te drugim obilježjima (razlozi smještaja, vrsta oštećenja, dužina boravka...).

Godišnja izvješća objavljuju se jednom godišnje (u pravilu u kolovozu tekuće godine za prethodnu godinu) i uglavnom sadrže jednogodišnje podatke. Na Internetu su dostupna od 2003. godine.

Mjesečna i dvomjesečna izvješća sadrže osnovne najaktualnije podatke o korisnicima pomoći u sustavu socijalne skrbi. **Mjesečna** se izvješća u pravilu objavljuju u tekućem mjesecu za mjesec ranije, a

dvomjesečna svaki parni mjesec u godini za prethodna dva mjeseca. Dok mjesečna izvješća sadrže podatke o korisnicima pomoći samo na razini Hrvatske i Grada Zagreba, dvomjesečna izvješća sadrže podatke za Hrvatsku te sve županije i centre u Hrvatskoj. Izvješća su dostupna na Internetu od lipnja 2005. godine.

HRVATSKA NARODNA BANKA (www.hnb.hr)

Hrvatska narodna banka prikuplja i prikazuje značajan dio financijskih i ekonomskih indikatora. Ovdje samo izdvajamo redovno ažuriranu stranicu s **osnovnim ekonomskim indikatorima za Republiku Hrvatsku** koji uključuju podatke o **BDP-u, inflaciji, rastu, platnoj bilanci, javnom i inozemnom dugu, tečaju, proračunskom deficitu** te anketnoj zaposlenosti i aktivnosti. Prikazani su godišnji podaci od 1998. godine.

Priredili:
Ivana Dobrotić
Teo Matković

